

بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان

ندا طالبی*^۱ و نقی توئی^۲

کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی، شهرداری اسفراین، اسفراین، ایران

شهرداری اسفراین، اسفراین، ایران

*ایمیل مولف مسئول: javaher_talebi@yahoo.com

چکیده

سرمایه انسانی دارای جایگاه ویژه و منحصر به فردی است و دارایی اصلی هر یک از این سازمان ها، دانش، تخصص، توان فنی و نوآوری های کارشناسان آنهاست. لذا مدیریت و بهره‌گیری اثربخش از این سرمایه‌ها، می‌تواند ضامن موفقیت این سازمان ها در محیط متلاطم کاری ایشان باشد تحقیق حاضر با هدف بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با مدیریت دانش و عملکرد سازمان در شهرداری شهرستان اسفراین انجام گرفته است. تحقیق حاضر از حیت هدف، کاربردی و از حیت شیوه انجام کار در زمره تحقیقات توصیفی پیمایشی همبستگی می باشد که به بررسی رابطه بین متغیرها می پردازد. جامعه آماری تحقیق حاضر کلیه کارمندان شهرداری شهرستان اسفراین می باشد که تعداد آنها ۳۰۰ نفر می باشد. با توجه به جدول مورگان، حجم نمونه تعداد ۱۷۰ نفر می باشد که پرسشنامه ها به صورت تصادفی ساده بین آنها توزیع گردید. در تحقیق حاضر از پرسشنامه های استاندارد استفاده شد که روایی و پایایی آنها مورد تایید قرار گرفت.

واژه‌های کلیدی: سرمایه ، سرمایه اجتماعی ، عملکرد ، عملکرد سازمان

۱- مقدمه

اندیشمندان، دیگر سرمایه فیزیکی، پولی و مالی را تنها سرمایه موجود در زندگی نمی دانند، بلکه آن ها سرمایه های جدید از قبیل سرمایه های انسانی و سرمایه طبیعی (ذخایر زیرزمینی) و اخیراً سرمایه اجتماعی را معرفی می کنند، که هرکدام اثرات مهم و قابل توجهی در توسعه ی همه جانبه و پایدار بشری و رشد اقتصادی دارند و در ادبیات جدید اقتصادی به آن ها بسیار پرداخته شده است. اما در این میان سرمایه های انسانی و اجتماعی از شرایط و ویژگی خاص برخوردارند. (سعادت، ۱۳۸۶) در روابط سیاسی- اجتماعی مبتنی بر زور و اجبار، بالاخره تضمین های اجبارآمیز تمام خواهند شد و جوامعی که متکی به کاربرد زورند، نسبت به جوامعی که در آنها اعتماد، بر دیگر وسایل برتری دارد، ناکارآمدتر، پرهزینه تر و ناراضی تر خواهند بود، ولی همکاری داوطلبانه در جامعه ای که سرمایه ی اجتماعی عظیمی را در شکل هنجارهای کنش متقابل و شبکه های مشارکت مدنی به ارث برده، بهتر صورت می گیرد.

امروز سرمایه اجتماعی، نقشی بسیار مهم تر از سرمایه فیزیکی و انسانی در سازمان ها و جوامع ایفا می کند و شبکه های روابط جمعی و گروهی، انسجام بخش میان انسان ها، سازمان ها و انسان ها و سازمان ها با سازمان ها می باشد. در غیاب سرمایه اجتماعی، سایر سرمایه ها اثربخشی خود را از دست می دهند و بدون سرمایه اجتماعی، پیمودن راه های توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی، ناهموار و دشوار می شوند. در دیدگاه های سنتی مدیریت، توسعه سرمایه اقتصادی، فیزیکی و نیروی انسانی مهم ترین نقش را ایفا می کردند اما در عصر حاضر برای توسعه بیشتر از آنچه به سرمایه اقتصادی، فیزیکی و انسانی نیازمند باشیم به سرمایه اجتماعی نیازمندیم. و سرمایه اجتماعی به عنوان یک اصل محوری برای دستیابی به توسعه محسوب می شود. مدیران و کسانی که بتوانند در سازمان، سرمایه اجتماعی ایجاد کنند، راه کامیابی و شغلی و سازمانی خود را هموار می سازد (اندیشمند، ۱۳۸۸).

منابع انسانی بخش عمده ای از ورودی های تولیدی و عملیاتی سازمان ها و مراکز صنعتی را تشکیل می دهند شرکتی که مدیر و کارکنان با مهارت را بکار می گیرد در مقایسه با شرکت دیگری که از چنین امتیازی برخوردار نیست احتمال موفقیت بیشتری دارد. اگر افراد از طریق آموزش به تخصص و مهارت های بالاتری مجهز گردند، وظایف خود را صحیحتر انجام داده و قابلیت بیشتری برای یادگیری روش های انجام کار و تولید پیشرفته در ارتباط با کارشان پیدا می کنند آموزش می تواند سطح مهارت های مدیران و کارکنان را تعالی بخشیده و دستاوردهای موثر مرتبط با عملکرد را بوجود آورد.

۲: تعاریف

- ۱-۲: عملکرد عبارت است از مجموع رفتارهای در ارتباط باشغل که افراد از خود نشان می دهند (گریفین، ۱۹۹۷، ص ۴۵۳).
- ۲-۲: سرمایه اجتماعی جمع منابع بالفعل و بالقوه در دسترس افراد که ناشی از شبکه روابط متقابل متعلق به فرد یا واحد اجتماعی است می باشد. سرمایه اجتماعی هم شامل شبکه و هم شامل دارایی هایی است که احتمال بسیج شدن آن از طریق شبکه ها وجود دارد (نهایت و گوشال، ۱۹۹۸)
- ۳-۲: سرمایه:

- ۲-۴: عملکرد سازمانی: عبارت است از نمره ای که از پرسشنامه استاندارد عملکرد سازمانی هرسی و گلداسمیت توسط افراد بدست آمده است.

۳: مبانی نظری

۱-۳: سرمایه اجتماعی

اصطلاح سرمایه اجتماعی نخستین بار در اثر کلاسیک جین جاکوب با عنوان (مرگ و زندگی در شهرهای بزرگ آمریکایی) به کار رفته است که در آن اثر، او توضیح داده است که شبکه های اجتماعی فشرده در محدوده های حومه قدیمی و مختلط شهری، صورتی از سرمایه اجتماعی را تشکیل می دهند و در ارتباط با حفظ نظافت، عدم وجود جرم و جنایت خیابانی و دیگر تصمیمات در مورد بهبود کیفیت زندگی، در مقایسه با نهادهای رسمی مانند نیروی حفاظتی پلیس و نیروی انتظامی، مسئولیت بیش تری از خود نشان می دهند. «گلن لوری» اقتصاددان هم چون «ایوان لایت» جامعه شناس، اصطلاح سرمایه اجتماعی را

در دهه ۱۹۷۰ برای توصیف مشکل توسعه اقتصاد درون شهری به کار برد. در آثار اندیشمندی چون مارکس، زیمل، دورکیم، وبر و پارسونز به مفاهیمی همچون اضطرار، نفع جمعی، ارزش ها و اعتماد اجتماعی توجه شده که هر یک ابعادی از مفهوم سرمایه‌ی اجتماعی را در بر می‌گیرد. (توسلی، ۱۳۸۴: ۳).

اسناد نشان می‌دهند که این اصطلاح اولین بار توسط بوردیو، مورد استفاده قرار گرفت. با این حال، اولین نظریه‌ها و تعاریف سرمایه اجتماعی به صورت علمی و جدی توسط کولمن و پاتنام به کار گرفته شد و آنها از طراحان اولیه نظریه سرمایه اجتماعی هستند.

۲-۳: انواع سرمایه و ارتباط متقابل آنها

- سرمایه مادی (اقتصادی) که به مثابه دارایی‌های مالی یا زیرساخت‌های مادی تعریف شده است.

- سرمایه انسانی که به معنی سرمایه‌ی گذاری برای پرورش انسانی فرهیخته، سالم و مطلع است و شامل مراقبت‌های خانوادگی پیش دبستانی، کارآمدی بعد از پایان تحصیلات مدرسه‌ای، سرمایه‌ی گذاری در آموزش دانشگاهی و بازار کار از طریق جستجوی شغل و خلاصه کسب انواع مهارت‌ها و توانایی‌هاست.

- سرمایه فرهنگی که مجموعه‌ای از دانش‌ها، تمایلات، عادات، نگرش‌ها و توانایی‌های شناختی را مد نظر قرار می‌دهیم که در شکل کالاها و ابزارهای فرهنگی متجلی می‌شود.

- سرمایه اجتماعی که در اینجا مدنظر است و تشریح خواهد شد و اجازه دهید با مثالی آن را روشن کنیم. مثال بارز سرمایه اجتماعی تیم فوتبال است که در آن زمین چمن و تجهیزات ورزشگاه سرمایه مادی- اقتصادی و بازیکنان و مربیان تکنیکی سرمایه انسانی و داوران بی طرف و قواعد تعریف شده و روشن بازی و رفتار اخلاقی بازیکنان در مجموع سرمایه اجتماعی بازی را شکل می‌دهند. اگر چه این سه دسته سرمایه مکمل یکدیگرند اما ترتیب اهمیت آنها قابل شناسایی است. حال ببینیم اگر تک تک این سه سرمایه را حذف کنیم چه اتفاقی رخ خواهد داد. (شیخی و قیوم، ۱۳۹۰)

۳-۳: تعاریف سرمایه اجتماعی

- پاتنام، تمام ویژگی‌های اجتماعی نهادها و سازمان‌ها از قبیل اعتماد، هنجارها و شبکه‌های اجتماعی را سرمایه اجتماعی نامیده است. (پوت نام^۱، ۱۹۹۳: ۶۷) و معتقد است سرمایه اجتماعی اغلب محصول جانبی دیگر فعالیت‌های اجتماعی می‌باشد. این سرمایه به طور معمول در پیوندها، هنجارها و اعتمادها تشکیل می‌شود و از یک شرایط اجتماعی به شرایط دیگر انتقال پذیر است (پات نام، ۱۳۸۰). واضح است که وی سرمایه‌ی اجتماعی را براساس منابع آن تعریف می‌کند و به آن به صورت کلان نگاه می‌کند و آن را در رشد و توسعه اقتصادی کشور مؤثر می‌داند و به این لحاظ تعریف او جمعی بوده و سرمایه اجتماعی را به منزله دارایی گروه‌ها و جوامع تلقی می‌کند. (پات نام، ۱۳۸۰ و ۱۳۸۴)

- کولمن، ابتدا سرمایه اجتماعی را قدرت و توانایی مردم برای برقراری ارتباط با یکدیگر می‌داند. (کلنام، ۱۹۹۰: ۷۴) و سه سال بعد آن را اینچنین بازتعریف می‌کند که سرمایه اجتماعی همان شاکله ساختاری روابط میان فعالان اجتماعی است. (کلنام، ۱۹۹۳: ۹۲) و آن را بر مبنای کارکردش تعریف می‌کند و می‌نویسد: «درست همان طور که سرمایه فیزیکی به تغییراتی در مواد مختلف برای شکل دادن به ابزارهایی که کارشان تسهیل تولید است منجر می‌شود، سرمایه انسانی هم تغییراتی در اشخاص (مهارت‌ها و قابلیت‌های اشخاص) پدید می‌آورد که آنان را قادر می‌سازد تا به شیوه‌های تازه‌ای عمل کنند و به هر حال سرمایه اجتماعی باعث تغییر در روابط میان اشخاص و تسهیل روابط بین آنها می‌شود»

(کلمن، ۱۳۷۷) وی در آثار خود به سرمایه اجتماعی از جنبه کالاهای عمومی نگاه می‌کند و این بدان معنی است که این نوع سرمایه در رابطه با کنش‌های هدفمند در موقعیتی اساساً متفاوت با بیشتر اشکال دیگر سرمایه قرار دارد. (امیری و رحمانی، ۱۳۸۵: ۱۱۶)

¹ putnam

- فلورا و فلورا، وجدان جمعی را به عنوان سرمایه اجتماعی می دانند و اعتماد متقابل را به مثابه شاخص وجدان جمعی معرفی می کنند.

- کاواچی و همکارانشان عقیده دارند سرمایه اجتماعی میزان همگونی توزیع سلامت در نواحی جغرافیایی یک منطقه است. (کاواچی ۲، ۱۹۹۷. کاواچی و کندی ۳، ۱۹۹۷)

- بورديو (۱۳۸۴) سرمایه اجتماعی را به عنوان یکی از انواع سرمایه در کنار سرمایه فیزیکی و انسانی در نظر می گیرد که تحت برخی شرایط، به سرمایه فیزیکی تبدیل می شود. وی می گوید: «سرمایه اجتماعی جمع منابع واقعی یا بالقوه ای است که حاصل شبکه های بادوام از روابط کم و بیش نهادینه شده آشنایی و شناخت متقابل به بیان دیگر عضویت در گروه است. شبکه ای که هریک از اعضای خود را از پشتیبانی سرمایه جمعی برخوردار می کند و آنان را مستحق اعتبار می سازد.» می توان گفت که نگرش بورديو به سرمایه اجتماعی نگاه ابزاری است و به هر نوع قابلیت، مهارت و توانایی اطلاق می کند که فرد می تواند در جامعه به صورت انتسابی و یا اکتسابی به آن دست یافته و در روابطش با سایر گروه ها و افراد در پیشبرد موقعیت خویش بهره مند شود. (ترنر، ۲۰۰۳: ۴۹۵) وی سرمایه را به چهار نوع اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نمادین تقسیم می کند.

- فوکویاما (۱۹۹۹) معتقد است تعاریف سرمایه اجتماعی به نمودهای آن اشاره دارد و می نویسد: «سرمایه اجتماعی شکل و نمونه ملموسی از یک هنجار غیررسمی است که باعث ترویج همکاری بین دو یا چند نفر می شود. هنجارهای تشکیل دهنده سرمایه اجتماعی می تواند از هنجار روابط متقابل دو دوست تا آموزه های پیچیده را در برگیرد.» با این تعریف، اعتماد، شبکه ها، جامعه مدنی و... که به سرمایه اجتماعی مربوطند، محصول جانبی این پدیده اند که در نتیجه سرمایه اجتماعی به وجود می آید، ولی خود سرمایه اجتماعی را تشکیل نمی دهد. وی می گوید: «سرمایه اجتماعی را به سادگی می توان به عنوان مجموعه بعضی از هنجارها یا ارزش های غیررسمی تعریف کرد. هنجارهایی که تولید سرمایه اجتماعی می کنند به طور اساسی باید شامل سجایای صداقت، ادای تعهدات و ارتباطات دوجانبه باشند.»

- بانک جهانی نیز سرمایه اجتماعی را پدیده ای می داند که حاصل تأثیر نهادهای اجتماعی، روابط انسانی و هنجارها بر کمیت و کیفیت تعاملات اجتماعی است و تجارب این سازمان نشان داده است که این پدیده تأثیر قابل توجهی بر اقتصاد و توسعه کشورهای مختلف دارد. سرمایه اجتماعی برخلاف سایر سرمایه ها به صورت فیزیکی وجود ندارد؛ بلکه حاصل تعاملات و هنجارهای گروهی و اجتماعی بوده و از طرف دیگر افزایش آن می تواند موجب پایین آمدن جدی سطح هزینه های اداره جامعه، و نیز هزینه های عملیاتی سازمان ها شود (ولکاک و مارایان، ۱۹۹۹)

- بیکر (۱۹۹۰) مفهوم سرمایه اجتماعی را منبعی می داند که کنشگران آن را از ساختارهای خاص اجتماعی برمی گیرند و سپس آن را در پیگیری منافع خود به کار می برند. سرمایه اجتماعی به واسطه تغییر در روابط کنشگران به وجود می آید.

- لینچ و کاپلان (۱۹۹۷) سرمایه اجتماعی را مجموعه سرمایه گذاری ها، منابع و شبکه هایی می دانند که به انجام روابط اجتماعی، اعتماد و میل به شرکت در فعالیت های جامعه می انجامد. (به نقل از گری وینسترا، ۱۳۸۴)

- اینگلههارت (۱۹۹۷) می گوید: «سرمایه اجتماعی فرهنگ اعتماد است که در آن شبکه ها، ارتباطات وسیع و سازمان های داوطلبانه شکل می گیرد.»

- نظرمان بر این است که هریک از این تعاریف به جنبه ای از سرمایه اجتماعی اشاره می کند. سرمایه اجتماعی به عنوان منبعی برای تسهیل روابط میان افراد تلقی می شود. این منبع شامل نهادها، هنجارها، اعتماد، آگاهی و بسیاری موارد دیگر می باشد که بر روابط و تعاملات میان افراد حاکم است و می تواند پیامدها و نتایج مختلفی بر عملکرد افراد و جوامع داشته باشد. به عبارت دیگر «سرمایه اجتماعی، پتانسیل نهفته در روابط بین افراد یک جامعه است که باعث و سبب مؤثر اجرای امورات آن جامعه می شود» و خلاصه همان موقعیت ها و روابط موجود در گروه بندی ها و شبکه های اجتماعی است.

²Kawachi

³Kawachi

³ Kawachi and Kennedy

۳-۴: انواع سرمایه اجتماعی

۱- سرمایه اجتماعی شناختی (رابطه ای): این نوع از سرمایه شامل تجلیات انتزاعی تر سرمایه اجتماعی اند. به ایجاد و تقویت وابستگی متقابل مثبت برای کنش جمعی دو طرفه می انجامد. شاخص هایی از قبیل تضاد، اعتماد عمومی و نهادی، انسجام و همبستگی، همکاری و مشارکت غیررسمی همپارانه و خیریه‌ای و مذهبی و شرکت در اتحادیه‌ها، انجمن‌ها، سازمان‌ها و موسسات مدنی رسمی، آگاهی به امور عمومی - سیاسی و اجتماعی، گذشت، فرهنگ مدنی، هنجارها و ارزش‌هایی که بین اعضای یک اجتماع مشترک می باشد و باعث همکاری افراد آن اجتماع با همدیگر برای رسیدن به منافع مشترک می شود.

۲- سرمایه اجتماعی ساختاری (نهادی): این نوع از سرمایه شامل جنبه‌های قابل رؤیت و قابل لمس تر مفهوم سرمایه اجتماعی است. کنش جمعی منافع دو طرفه را تسهیل می کند. جنبه‌هایی از قبیل عضویت گروهی، حمایت متقابل، تفاوت و خدمات، نهاد های محلی، سازمان‌ها و شبکه‌های موجود در میان مردم که قادر به پیگیری اهداف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی می باشند. جنبه ساختاری باعث ایجاد روابط افقی و عمودی در جامعه می گردد و از این طریق سرمایه اجتماعی کل جامعه را تقویت می نماید.

۳- سرمایه اجتماعی درون گروهی: سرمایه اجتماعی درون گروهی تنها گروه‌های همجنس (مانند ارتباطات محدود با دوستان و خانواده) را پیوند می زند و اثر منفی بر معاشرت پذیری اجتماعی دارد. (علیوردی نیا، ۱۳۸۷)

۴- سرمایه اجتماعی برون گروهی: پاتنام (۲۰۰۰) به نقل از دیک و اسمولدرس (۲۰۰۳) سرمایه‌ی برون گروهی را به عنوان پل ارتباطی گروه‌های اجتماعی گوناگون (تعامل افراد با خارج از محیط بسته) تعریف می کند و اثر مثبت بر رشد و سرمایه اجتماعی دارد.

۳-۵: زمینه فکری و تاریخی سرمایه اجتماعی

دغدغه تنزل روابط اجتماعی، از جمله موضوعاتی است که به کرات در جامعه‌شناسی کلاسیک و معاصر به چشم می‌خورد. جامعه‌شناسان معاصر برای بررسی کمیت و کیفیت روابط اجتماعی از مفهوم سرمایه اجتماعی بهره‌جسته‌اند (شارع پور، ۱۳۸۰)

اصل این مفهوم در مقاله‌ای توسط شخصی به نام (جادسون هنیفام، ۴، ۱۸۷۹) در سال ۱۹۱۶ که در آموزش و پرورش ایالت ویرجینیای آمریکا خدمت می‌کرد به کار گرفته شد. از نظر هانیفان سرمایه اجتماعی، شامل دارایی‌هایی است که در زندگی روزانه افراد وجود دارند مانند: حس تفاهم، رفاقت و دوستی، احساس همدردی در روابط اجتماعی بین افراد و بین خانواده‌هایی که یک واحد اجتماعی را تشکیل می‌دهند. نظریه هانیفان برای نیم قرن مسکوت ماند تا در سال ۱۹۶۱ جاکوب در اثر خود به نام "زندگی و مرگ در شهرهای بزرگ آمریکایی" از سرمایه اجتماعی بحث کرد و نقش آن را در ارتباط با حفظ نظافت، برخورد با جرم و جنایت خیابانی در محدوده‌های حومه و قدیمی شهری مطرح کرد. گلن لوری^۵ اقتصاددان و ایوان لایت^۶ جامعه‌شناس، اصطلاح سرمایه اجتماعی را در دهه ۱۹۷۰ برای توصیف مشکل توسعه اقتصاد درون‌شهری به کار بردند. اولین توضیح و تفسیر یکپارچه این اصطلاح توسط بوردیو در سال ۱۹۷۲ انجام شد. در دهه ۱۹۸۰ جیمز کلمن فصل مهمی از کتاب "بنیان‌های نظریه اجتماعی" خود را به بحث سرمایه اجتماعی اختصاص داد و در سراسر این کتاب نیز به توضیح عناصر و اجزای آن پرداخت. در دهه ۱۹۹۰ مفهوم سرمایه اجتماعی توسط بانک جهانی و کتاب "بولینگ تک‌نفره" رابرت پاتنام معروف شد (پیراهری، ۱۳۸۸).

طی سال‌های ۱۹۹۰ به این سو، مفهوم و نظریه سرمایه اجتماعی با اقبال قابل توجه اندیشمندان و محققان رشته‌های مختلف علوم اجتماعی مواجه شده است (ترکمانی، ۱۳۸۸)

۳-۶: نظریه‌های سرمایه اجتماعی

به علت گسترش کیفی و کمی نظریه‌های سرمایه اجتماعی در دهه‌های اخیر، تنها دیدگاه‌های صاحب‌نظرانی را که مباحث آن‌ها الهام‌بخش بوده و رویکردهای نظری اصلی را شکل داده است، مرور می‌نماییم:

(۱) پیر بوردیو^۷ (۲۰۰۲-۱۹۳۰):

به نظر بوردیو، سرمایه اجتماعی جمع منابع واقعی یا بالقوه‌ای است که حاصل از شبکه‌ای بادوام از روابط کمابیش نهادینه‌شده، آشنایی و شناخت متقابل یا به بیان دیگر عضویت در یک گروه است. شبکه‌ای که هر یک از اعضای خود را از پشتیبانی سرمایه جمعی برخوردار می‌کند و آنان را مستحق اعتبار می‌سازد (تاجی بخش، ۱۳۸۴).

به نظر وی سرمایه اجتماعی، به‌عنوان شبکه‌ای از روابط، یک ودیعه طبیعی یا حتی یک ودیعه اجتماعی نیست، بلکه چیزی است که در طول زمان و با تلاش بی‌وقفه به دست می‌آید. به عبارت دیگر شبکه روابط، محصول راهبردهای سرمایه‌گذاری فردی یا جمعی آگاهانه یا ناخودآگاه است که هدفش ایجاد یا بازتولید روابط اجتماعی است که مستقیماً در کوتاه‌مدت یا بلندمدت قابل استفاده هستند. کاربرد سرمایه اجتماعی در نزد بوردیو بر این درک استوار است که افراد چگونه با سرمایه‌گذاری بر روابط گروهی، وضعیت اقتصادی خود را در یک فضای اجتماعی سلسله‌مراتبی (جامعه سرمایه‌داری) بهبود می‌بخشند. از این جهت می‌توان رویکرد او را ابزاری، فردگرا و متأثر از تئوری سرمایه مارکس و بیشتر تضادگرا تلقی کرد (توسلی، ۱۳۸۲).

(۲) جیمز کلمن^۸ (۱۹۲۶-۱۹۹۵):

به نظر کلمن سرمایه اجتماعی با کارکردش تعریف می‌شود. سرمایه اجتماعی شی واحدی نیست بلکه انواع چیزهای گوناگونی است که دو ویژگی مشترک دارند:

الف) همه آن‌ها شامل جنبه‌ای از یک ساخت اجتماعی هستند (عناصر و پیوندهایی که حیات اجتماعی را تداوم می‌بخشند).

ب) واکنش‌های معین افرادی را که در درون ساختار هستند اعم از اشخاص حقیقی یا عاملان حقوقی، تسهیل می‌کند و دستیابی به هدف‌های معین را که در نبود آن دست‌نیافتنی خواهند بود امکان‌پذیر می‌سازند. (کلمن، ۱۳۸۰)

سرمایه اجتماعی ویژگی‌های معینی دارد که آن را از کالاهای خصوصی، که در نظریه اقتصاد نئوکلاسیک بحث می‌شود، متمایز می‌سازد. این ویژگی‌ها عبارت‌اند از:

- ۱- به آسانی مبادله نمی‌شود، اگرچه این سرمایه منبعی است که ارزش استفاده دارد.
- ۲- سرمایه اجتماعی دارای شخصی هیچ یک از افرادی که از آن سود می‌برند نیست و این به واسطه صفت کیفی ساختار اجتماعی است که فرد در آن قرار گرفته است.
- ۳- نتیجه فرعی فعالیت‌های دیگر است و معمولاً شخص خاصی آن را به وجود نمی‌آورد.
- ۴- سرمایه اجتماعی در صورت استفاده بیشتر، برخلاف بعضی اشکال دیگر سرمایه، نه تنها مستهلک نمی‌شود بلکه افزایش می‌یابد. (کلمن، ۱۳۸۰)

کلمن تحت تاثیر کاربرد نظریه انتخاب عقلانی در تبیین رفتار، بر منافع فردی سرمایه اجتماعی تاکید می‌کند.

(۳) رابرت پاتنام^۹ (۱۹۴۱):

پاتنام مفهوم سرمایه اجتماعی را فراتر از سطح فردی به کار می‌گیرد و به چگونگی کارکرد سرمایه اجتماعی در سطح منطقه‌ای و ملی و نوع تاثیرات سرمایه اجتماعی بر نهادهای دموکراتیک و در نهایت توسعه اقتصادی علاقمند است.

^۷Pierre Bourdieu

^۸ James Samuel Coleman

^۹Robert David Putnam:

به همین منظور در دو مطالعه تطبیقی میان ایالت‌های مختلف در آمریکا و همچنین حکومت‌های منطقه‌ای تازه‌تاسیس ایتالیا در شمال و جنوب در دهه ۷۰، تاثیر سرمایه اجتماعی را در تقویت جامعه مدنی و کارآمدی دموکراسی از سویی و رشد و توسعه اقتصادی از سوی دیگر مورد بررسی قرار داده است و به نتیجه تاثیر مثبت آن پی برده است. (کلمن، ۱۳۸۰)

پاتنام سرمایه اجتماعی را آن دسته از عناصر و ویژگی‌های نظام اجتماعی (مانند اعتماد اجتماعی، هنجارهای معامله متقابل و شبکه‌های اجتماعی) می‌داند که هماهنگی و همکاری را در بین افراد یک جامعه برای دستیابی به سود متقابل تسهیل می‌کند (غریبی، ۱۳۸۹)

او برای فهم و ارزیابی سرمایه اجتماعی به چهار وجه تمایز اشاره دارد. پاتنام در این رابطه، سرمایه اجتماعی رسمی را در مقابل غیررسمی (انجمن‌ها یا مهمانی‌های دوره‌ای)، سرمایه اجتماعی مترکم در مقابل سرمایه اجتماعی پراکنده و ضعیف، سرمایه اجتماعی درون‌نگر در مقابل برون‌نگر (برحسب اختصاص منافع به افراد غیر عضو یا عموم مردم) و نهایتاً سرمایه اجتماعی محدود (بین افراد شبیه از نظر قومیت، سن و ...) در مقابل اتصالی (بین افراد غیرمشابه) مطرح می‌سازد (توسلی، ۱۳۸۰)

۴) فرانسیس فوکویاما^{۱۰} (۱۹۵۱):

فوکویاما نیز مانند پاتنام، سرمایه اجتماعی را در سطح کلان (در سطح کشورها و در ارتباط با رشد و توسعه اقتصادی آن‌ها) مورد بررسی قرار داده است و مولفه‌های مورد بحث پاتنام (شبکه‌های مشارکت مدنی، هنجارهای اعتماد و همیاری) در بحث وی نیز تکرار می‌شود. وی برخلاف دیگر نظریه‌پردازان صرفاً بر خصلت جمعی سرمایه اجتماعی تاکید کرده و آن را به منزله دارایی گروه‌ها و جوامع تلقی کرده است (توسلی، ۱۳۸۰). به نظر وی سرمایه اجتماعی را به سادگی می‌توان به‌عنوان مجموعه معینی از هنجارها یا ارزش‌های غیررسمی (صداقت، ادای تعهدات و ارتباطات دوجانبه) تعریف کرد که اعضای گروهی که همکاری و تعاون میانشان مجاز است در آن سهیم هستند (فوکویاما، ۱۳۸۵)

مهم‌ترین منابع سرمایه اجتماعی از نظر فوکویاما عبارت است از خانواده و هنجارهای اجتماعی

۳-۷: کارکردهای سرمایه اجتماعی

به نظر کلمن سرمایه اجتماعی به لحاظ هنجاری و اخلاقی خنثی است، یعنی نه مطلوب است و نه نامطلوب و صرفاً با فراهم کردن منابع لازم، وقوع کنش‌ها را امکان‌پذیر می‌سازد (کلمن، ۱۳۸۰) به نظر فوکویاما مشارکت در ارزش‌ها و هنجارها به خودی خود باعث تولید سرمایه اجتماعی نمی‌گردد. چرا که این ارزش‌ها ممکن است ارزش‌های منفی باشد (فوکویاما، ۱۳۸۵) بنابراین می‌توان کارکردهای سرمایه اجتماعی را در دو دسته مثبت و منفی جای داد:

الف) کارکردهای مثبت سرمایه اجتماعی؛ این موضوع که مشارکت فرد در امور جمعی به نتایج مثبتی برای فرد و جامعه‌اش می‌انجامد، از آغاز مورد توجه جامعه‌شناسان بوده است (توسلی، ۱۳۸۲) به طور مشخص برخی از این کارکردهای مثبت از قرار زیرند:

۱- افزایش سلامت روانی افراد از طریق فراهم آوردن حمایت‌های عاطفی و روانی، کاهش عوامل استرس‌زا، کاهش حوادث زندگی (مانند از دست دادن شغل) (لهسای، ۱۳۸۶)

۲- از نظر پاتنام؛ تقویت هنجارهای مستحکم بده و بستان (از طریق افزایش هزینه‌های بالقوه جدا شدن)، تسهیل جریان اطلاعات از جمله اطلاعات مربوط به شهرت کنش‌گران و تجسم موفقیت‌های گذشته که به تحقق کنش جمعی کمک می‌کند (فیلد، ۱۳۸۶)

۳- سرمایه اجتماعی خصوصاً در شکل جمعی آن، هنجارهای همیاری و اعتماد، می‌تواند افراد جامعه را در حل مشکل کنش جمعی یاری برساند و در آن صورت همه افراد جامعه از برکات آن برخوردار می‌گردند.

۱۰ Francis Fukuyama

۴- تاثیر درونی سرمایه اجتماعی بر جامعه مدنی و گسترش دموکراسی، افزایش شهروندانی با جهت‌گیری معطوف به اجتماع و قانون‌مدار می‌باشد که با دولت بهتر همکاری کنند(توسلی، ۱۳۸۰)

۵- تجارب بانک جهانی نشان داده است که سرمایه اجتماعی تاثیر قابل توجهی را بر اقتصاد و توسعه کشورهای مختلف دارد. افزایش آن موجب پایین آمدن جدی سطح هزینه‌های اداره جامعه و نیز هزینه‌های عملیاتی سازمان‌ها می‌گردد(موسوی، ۱۳۸۰)

ب) کارکردهای منفی سرمایه اجتماعی؛ رابطه معکوس بین پیوندهای مستحکم اخلاقی داخلی گروه با میزان اعتماد گروه به افراد غیر عضو، گاهی اوقات می‌تواند موجب کاهش همکاری موثر گروه با جامعه گردد. مثلاً فوکویاما ضمن تایید اهمیت خانواده به‌مثابه شکلی از سرمایه اجتماعی به جوامعی اشاره دارد که در آن‌ها توازنی میان مناسبات خانوادگی و مناسبات غیرخانوادگی وجود نداشته است و بر مناسبات خانوادگی به زیان دیگر مناسبات اجتماعی تاکید می‌شود (خانواده‌مداری غیراخلاقی) و اصولاً به دلیل وجود روابط اخلاقی غیررسمی در شبکه‌ها، وجود پدیده‌هایی از قبیل آشناپروری، پارتی‌بازی، ناشکیبایی و نژادگرایی را همیشه محتمل می‌داند که البته می‌بایست از اشکال واقعی سرمایه اجتماعی تفکیک گردند(توسلی، ۱۳۸۰)

۳-۸ : عناصر و مولفه‌های سرمایه اجتماعی

با بررسی ادبیات مربوط به سرمایه اجتماعی مشخص می‌شود که این سرمایه دارای دو جزء است:
الف) پیوند عینی بین افراد؛ این مولفه حکایت از آن دارد که افراد در فضای اجتماعی با یکدیگر پیوند دارند. این پیوندها از دو نوع می‌تواند باشد:

۱- افراد می‌توانند به شیوه غیررسمی از طریق انتخاب دوستی‌ها و انواع پیوندهای شبکه‌ای با یکدیگر در ارتباط باشند.

۲- جدا از پیوندهای غیررسمی با دیگران، فرد می‌تواند از طریق عضویت رسمی در انجمن‌ها و گروه‌های داوطلبانه با دیگران در ارتباط باشد. پیوندهای رسمی و شبکه‌های غیررسمی بر حسب پیوند بین افراد تعریف می‌شود، ولی ادامه حیات پیوندهای رسمی فراتر از شبکه اجتماعی درونی است.

ب) پیوند ذهنی؛ پیوندهای بین افراد می‌بایست دارای ماهیت متقابل، مبتنی بر اعتماد و دارای هیجانات مثبت باشد. اعتماد به این معناست که افراد از موفقیت‌های گروهی یا نهادی برای منافع خود بهره‌برداری نمی‌نمایند(موسوی، ۱۳۸۰)

۳-۹ : رویکرد فردی و جمعی به سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی را می‌توان به جمعی و فردی تقسیم کرد: سرمایه اجتماعی جمعی شامل دو بعد اعتماد اجتماعی و سرمایه اجتماعی است و فردی شامل سه بعد تعامل اجتماعی، حمایت اجتماعی و ساختار روابط اجتماعی می‌باشد(فولادیان، ۱۳۸۸). تفکیک سرمایه اجتماعی به‌عنوان دارایی فرد از سرمایه اجتماعی به‌عنوان دارایی اجتماع بسیار مهم است، زیرا خلط سطح فردی و جمعی سرمایه موجب ابهام در مصادیق و ناتوانی در سنجش سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک دارایی جمعی می‌گردد(توسلی، ۱۳۸۰)

۳-۱۰ : ابعاد سرمایه اجتماعی

در یک دسته بندی، سرمایه اجتماعی به سه بُعد: ساختاری، شناختی و ارتباطی تقسیم می‌شود که در ادامه به بررسی هر یک از این ابعاد می‌پردازیم.

۱- بُعد ساختاری: این بُعد، به سه دسته زیر تقسیم می‌شود:

الف: پیوندهای موجود در شبکه، شامل: وسعت و شدت ارتباطات موجود در شبکه.

ب: شکل و ترکیب شبکه، شامل: سلسله مراتب شبکه، میزان ارتباط پذیری و تراکم شبکه.

ج: تناسب سازمانی، مثلاً: تا چه اندازه شبکه ایجاد شده برای یک هدف خاص، ممکن است برای اهداف دیگر نیز استفاده شود.

۲- **بعد شناختی:** این بعد که محور آن، شناخت (یعنی فعالیت های ذهنی، عقلی و اندیشه ای) است، با استفاده از زبان مشترک، بینش مشترکی از اهداف و ارزش ها را برای اعضای شبکه فراهم می کند و مقدمه فعالیت بهینه آنان در نظام اجتماعی را فراهم می نماید و شامل: زبان، علائم مشترک و روایت های مشترک است.

۳- **بعد ارتباطی:** این بعد، شامل مؤلفه هایی چون: اعتماد، هنجارها، تعهدات، روابط متقابل و تعیین هویت مشترک است (حق شناس، ۱۳۸۴)

۴: روش تحقیق:

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش پژوهش در دسته روش مورد استفاده توصیفی پیمایشی می باشد، که به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با مدیریت دانش می پردازد.

جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه کارکنان شهرداری شهرستان اسفراین می باشد که تعداد آنها ۳۰۰ نفر می باشد. حجم نمونه تعداد ۱۶۹ نفر می باشد که پرسشنامه ها به صورت تصادفی ساده بین کارکنان توزیع شده است.

جدول ۱: اطلاعات مربوط به پرسشنامه توزیع شده نمونه

عنوان متغیر	تعداد سوالات
سرمایه اجتماعی	۱۷
عملکرد سازمان	۱۵

برای بررسی روایی پرسشنامه مورد نظر در این تحقیق، از اعتبار محتوایی نیز جهت بومی سازی پرسشنامه استفاده شده است. از این رو ابتدا نسخه ای از پرسشنامه در اختیار استاد راهنما و استاد مشاور قرار گرفت تا روایی محتوایی پرسشنامه سنجیده شود و نظرات پیشنهادی ایشان در مورد پرسش نامه اعمال گردید.

جهت پایایی پرسشنامه در این تحقیق از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. بدین منظور تعداد ۳۰ عدد پرسشنامه بصورت آزمایشی توسط مشتریان تکمیل می گردد و با استفاده از نرم افزار SPSS ضریب آلفای کرونباخ برای هر متغیر استخراج می شود.

جدول ۲؛ جدول آلفای کرونباخ متغیرها

متغیر	آلفای کرونباخ
سرمایه اجتماعی	.۷۱۱
بعد ساختاری	.۷۱۳
بعد شناختی	.۸۰۷
بعد ارتباطی	.۸۳۸
عملکرد سازمان	.۸۹۹

جهت آزمون فرضیه های اصلی تحقیق و بررسی وجود رابطه خطی بین متغیرهای مستقل و وابسته از آزمون رگرسیون خطی چند گانه استفاده شده است.

۵: یافته ها

- همان گونه که در جدول ۳ مشاهده می شود، اکثریت نمونه های تحقیق (۹۴ نفر) یعنی ۵۵/۳ درصد « مرد » و (۷۶ نفر) یعنی ۴۴/۷ درصد « زن » می باشند. این فراوانی در نمودار (۴-۱) نشان داده شده است.

جدول ۳: توزیع فراوانی پاسخ گویان بر حسب متغیر جنسیت

جنسیت پاسخ دهندگان	فراوانی	درصد
مرد	۹۴	۵۵/۳
زن	۷۶	۴۴/۷
حجم کل نمونه	۱۷۰	۱۰۰

- همان گونه که در جدول ۴ مشاهده می شود، اکثریت نمونه ی تحقیق یعنی گروه سنی ۴۰-۳۰ سال دارای درصد فراوانی ۳۵/۳ است .

جدول ۴: سن پاسخ دهندگان

سن پاسخ دهندگان	فراوانی	درصد
20-30	۴۶	۲۷/۱
30-40	۶۰	۳۵/۳
40-50	۵۷	۳۳/۵

- چنانچه در جدول ۵ ملاحظه می شود، سطح تحصیل لیسانس با درصد فراوانی ۵۳/۵ بیشترین درصد را دارا است.

جدول ۵: سن پاسخ دهندگان

سن پاسخ دهندگان	فراوانی	درصد
20-30	۴۶	۲۷/۱
30-40	۶۰	۳۵/۳
40-50	۵۷	۳۳/۵

- چنانچه در جدول ۶ مشاهده می شود، افراد با سابقه خدمت ۱۰-۱ سال بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده اند.

جدول ۶: توزیع فراوانی سابقه خدمت پاسخگویان

سابقه خدمت	فراوانی	درصد
۱ تا ۱۰	۹۰	۵۲/۹
۱۰ تا ۲۰	۶۳	۳۷/۱
بیشتر از ۲۰	۱۷	۱۰
جمع	۱۷۰	۱۰۰

- در جدول زیر میانگین ، مد، انحراف معیار و واریانس مربوط به هر کدام از متغیرها نشان داده می شود.

جدول ۷: شاخص های توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	میانگین	مد	انحراف معیار	واریانس
بعد ساختاری	۳/۱۶۱	۳/۲	۰/۷۶۵	۰/۵۸۶
بعد شناختی	۳/۱۸	۳/۲	۰/۷۷۵	۰/۶۰۱
بعد ارتباطی	۳/۳۱۵	۳/۵۷	۰/۷۵۶	۰/۵۷۳
عملکرد سازمان	۳/۲۱۸	۲/۸	۰/۷۳۶	۰/۵۴۲
سرمایه اجتماعی	۳/۲۳	۳/۸۲	۰/۷	۰/۴۹

- سطح معناداری آزمون نرمال بودن

جدول ۸: سطح معناداری آزمون نرمال بودن متغیرهای تحقیق

متغیر	سطح معناداری
بعد ساختاری	۰/۲۶۲
بعد شناختی	۰/۰۶۱
بعد ارتباطی	۰/۱۳۵
عملکرد سازمان	۰/۱۰۵
سرمایه اجتماعی	۰/۳۷۷

-آزمون فرضیه:

بین سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان کلیه کارکنان شهرداری شهرستان اسفراین رابطه معنی داری وجود دارد.

H_0 : بین سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان رابطه معناداری وجود ندارد

H_1 : بین سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان رابطه معناداری وجود دارد

$H_0: \rho = 0$ نقیض ادعا

$H_1: \rho \neq 0$ ادعا

برای بررسی این فرضیه آزمون همبستگی پیرسون مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج حاصل از این بررسی در جدول ۹ نشان داده شده است.

جدول ۹: نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون برای فرضیه اصلی دوم

فرضیه اصلی	متغیر	عملکرد سازمان
	همبستگی	۰/۹۲۲
سرمایه اجتماعی	سطح معناداری	۰/۰۰۰
	حجم نمونه	۱۷۰

جدول بالا نشان می دهد که همبستگی بین سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمان برابر با ۰/۹۲۲ می باشد و با توجه به سطح معناداری برآورد شده که برابر ۰/۰۰۰ می باشد و در سطح اطمینان ۰/۹۵ درصد می توان ادعا کرد که فرض صفر رد و نقیض آن

تأیید می‌گردد، یعنی فرض H_1 پذیرفته می‌شود. در نتیجه بین سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمان کلیه کارکنان شهرداری شهرستان اسفراین رابطه معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش سرمایه اجتماعی، عملکرد سازمان افزایش خواهد یافت.

- آزمون فرضیه فرعی اول

بین بعد ساختاری سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان کلیه کارکنان شهرداری شهرستان اسفراین رابطه معنی داری وجود دارد.

H_0 : بین بعد ساختاری سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان رابطه معناداری وجود ندارد

H_1 : بین بعد ساختاری سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان رابطه معناداری وجود دارد

$H_0: \rho = 0$ نقیض ادعا

$H_1: \rho \neq 0$ ادعا

برای بررسی این فرضیه آزمون همبستگی پیرسون مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج حاصل از این بررسی در جدول ۱۰ نشان داده شده است.

جدول ۱۰: نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون برای فرضیه فرعی اول

متغیر	عملکرد سازمان	فرضیه‌ی فرعی اول
همبستگی	۰/۷۶۵	
بعد ساختاری	۰/۰۰۰	
حجم نمونه	۱۷۰	

جدول بالا نشان می‌دهد که همبستگی بین بعد ساختاری سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمان برابر با ۰/۷۶۵ می‌باشد و با توجه به سطح معناداری برآورد شده که برابر ۰/۰۰۰ می‌باشد و در سطح اطمینان ۰/۹۵ درصد می‌توان ادعا کرد که فرض صفر رد و نقیض آن تأیید می‌گردد، یعنی فرض H_1 پذیرفته می‌شود. در نتیجه بین بعد ساختاری سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمان کلیه کارکنان شهرداری شهرستان اسفراین رابطه معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش بعد ساختاری سرمایه اجتماعی، عملکرد سازمان افزایش خواهد یافت.

- آزمون فرضیه فرعی دوم

بین بعد شناختی سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان کلیه کارکنان شهرداری شهرستان اسفراین رابطه معنی داری وجود دارد.

H_0 : بین بعد شناختی سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان رابطه معناداری وجود ندارد

H_1 : بین بعد شناختی سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان رابطه معناداری وجود دارد

$H_0: \rho = 0$ نقیض ادعا

$H_1: \rho \neq 0$ ادعا

برای بررسی این فرضیه آزمون همبستگی پیرسون مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج حاصل از این بررسی در جدول ۱۱ نشان داده شده است.

جدول ۱۱: نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون برای فرضیه فرعی دوم

متغیر	عملکرد سازمان	فرضیه‌ی فرعی دوم
همبستگی	۰/۹۴۱	
بعد شناختی	۰/۰۰۰	
حجم نمونه	۱۷۰	

جدول بالا نشان می‌دهد که همبستگی بین بعد شناختی سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمان برابر با ۰/۸۶۷ می‌باشد

و با توجه به سطح معناداری برآورد شده که برابر $0/000$ می‌باشد و در سطح اطمینان $0/95$ درصد می‌توان ادعا کرد که فرض صفر رد و نقیض آن تأیید می‌گردد، یعنی فرض H_1 پذیرفته می‌شود. در نتیجه بین بعد شناختی سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمان کلیه کارکنان شهرداری شهرستان اسفراین رابطه معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش بعد شناختی سرمایه اجتماعی، عملکرد سازمان افزایش خواهد یافت.

- آزمون فرضیه فرعی سوم

بین بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان کلیه کارکنان شهرداری شهرستان اسفراین رابطه معنی داری وجود دارد.

H_0 : بین بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان رابطه معناداری وجود ندارد

H_1 : بین بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان رابطه معناداری وجود دارد

$H_0: \rho = 0$ نقیض ادعا

$H_1: \rho \neq 0$ ادعا

برای بررسی این فرضیه آزمون همبستگی پیرسون مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج حاصل از این بررسی در جدول ۴-۱۷ نشان داده شده است.

جدول ۱۲: نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون برای فرضیه فرعی سوم

متغیر	عملکرد دانش
فرضیه‌ی فرعی سوم	همبستگی
بعد ارتباطی	سطح معناداری
	حجم نمونه
	۰/۸۸۴
	۰/۰۰۰
	۱۷۰

جدول بالا نشان می‌دهد که همبستگی بین بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمان برابر با $0/884$ می‌باشد و با توجه به سطح معناداری برآورد شده که برابر $0/000$ می‌باشد و در سطح اطمینان $0/95$ درصد می‌توان ادعا کرد که فرض صفر رد و نقیض آن تأیید می‌گردد، یعنی فرض H_1 پذیرفته می‌شود. در نتیجه بین بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمان کلیه کارکنان شهرداری شهرستان اسفراین رابطه معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش بعد ارتباطی سرمایه اجتماعی، عملکرد سازمان افزایش خواهد یافت.

یکی از مفروضات آزمون رگرسیون این است که خطاها از هم مستقل باشند بدین منظور از آزمون Durbin-Watson استفاده می‌شود.

جدول ۱۳: خلاصه تحلیل آماری مربوط به فرضیه اصلی

فرضیه	(ضریب همبستگی (R چندگانه	(ضریب تعیین) R^2	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین	دوربین واتسون
رابطه سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان	۰/۹۳۸	۰/۸۷۹	۰/۸۷۷	۰/۲۵۸	۱/۸۱۵

با توجه به مقدار به دست آمده برای آزمون $D=1.815$ و اینکه $1.5 < D < 2.5$ است پس فرضیه استقلال خطاها رد نشد و خطاها با یکدیگر همبستگی ندارند پس امکان استفاده از رگرسیون وجود دارد.

در جدول ۱۳ مقدار ضریب همبستگی چندگانه که با علامت R نشان داده شده است برابر با $0/938$ می‌باشد. این ضریب شدت رابطه بین مولفه‌های سرمایه اجتماعی با عملکرد سازمان را نشان می‌دهد که مقدار آن همواره بین صفر و یک در نوسان می‌باشد. هرچقدر این ضریب به یک نزدیک تر باشد نشان دهنده همبستگی قوی تر می‌باشد. همچنین ضریب

تعیین بدست آمده که مقدار تغییرپذیری را نشان می دهد $R^2=0.879$ که نشان می دهد درصد تغییرات متغیر وابسته متغیرهای مستقل تبیین می گردند.

جدول ۱۴: سطح معنی داری آزمون

Sig	F	MS	df	SS	
۰/۰۰۰	۴۰۳/۱۳	۲۶/۸۷۲	۳	۸۰/۶۱۵	رگرسیون
		۰/۰۶۷	۱۶۶	۱۱/۰۶۵	خطا
			۱۶۹	۹۱/۶۸	کل

جدول ۱۴ معنادار بودن رگرسیون و رابطه خطی بین متغیرها را نشان می دهد لذا سطح معنی داری بدست آمده $\text{sig}=./000$ با توجه به این که کوچکتر از $۰/۰۵$ خطای معنی داری می باشد، معنی داری رابطه بین متغیرها را در سطح اطمینان $۰/۹۹$ تأیید می نماید و این سطح نیز با میزان f بدست آمده یعنی $۴۰۳/۱۳$ تعریف می گردد. جدول ۱۵ میزان رابطه متغیرها، ضرایب مدل رگرسیون و هم خطی بین متغیرها را نشان می دهد. هم خطی وضعیتی است که نشان می دهد یک متغیر مستقل تابعی خطی از سایر متغیرهای مستقل دیگر در معادله خط رگرسیون است.

جدول ۱۵: نتایج اصلی رگرسیون برای فرضیه اصلی

هم خطی متغیرها		سطح معناداری	T	ضرایب معیار شده	ضرایب معیار نشده		
VIF	تولرانس			β	خطای معیار	B	
		۰/۰۰۰	۷/۲۲۳		۰/۴۸	۰/۷۵	عدد ثابت
۳/۰۱	۰/۳۳۲	۰/۹۰۵	۰/۱۱۹	۰/۰۰۶	۰/۰۴۵	۰/۰۰۵	بعد ساختاری
۳/۰۲۳	۰/۳۳۱	۰/۰۰۰	۹/۹۰۷	۰/۴۶۵	۰/۰۴۵	۰/۴۴۱	بعد شناختی
۲/۶۵۶	۰/۳۷۷	۰/۰۰۰	۱۲/۱۵۳	۰/۵۴۳	۰/۰۴۳	۰/۵۲	بعد ارتباطی

در جدول ۱۵ که نتایج اصلی رگرسیون در آن آمده است ضریب بتا اهمیت نسبی متغیرها را بیان می کند و بزرگ بودن بتا اهمیت و نقش آن را در پیشگویی متغیر وابسته مشخص می کند و با توجه به سطح معنا داری به دست آمده برای متغیر بعد شناختی و بعد ارتباطی که کوچکتر از $۰/۰۵$ بود پس آزمون صحیح می باشد و معادله آن به شکل زیر است.

$$X_j = \text{متغیر مستقل}$$

$$J=1,2,\dots,n$$

$$Y_i = \text{متغیر وابسته}$$

$$Y_i = 0.75 + 0.441X_2 + 0.52X_3$$

۶: نتیجه گیری

همبستگی بین سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمان برابر با $۰/۹۲۲$ می باشد و با توجه به سطح معناداری برآورد شده که برابر $۰/۰۰۰$ می باشد و در سطح اطمینان $۰/۹۵$ درصد می توان ادعا کرد که فرض صفر رد و نقیض آن تأیید می گردد، یعنی

فرض H_1 پذیرفته می‌شود. در نتیجه بین سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمان کلیه کارکنان شهرداری شهرستان اسفراین رابطه معناداری وجود دارد. یعنی با افزایش سرمایه اجتماعی، عملکرد سازمان افزایش خواهد یافت. فرضیه حاضر با تحقیقات انجام شده توسط تحقیقات اسماعیلی (۱۳۹۲)، بیوگهاگ (۲۰۱۲)، فائوکی (۲۰۱۱)، متینگ (۲۰۱۰) و زانگ (۲۰۱۰) دارای همسویی می‌باشد.

منابع

فهرست منابع

- ایران نژاد پاریزی، مهدی. (۱۳۸۸). روش تحقیق در علوم اجتماعی، تهران، نشر مدیران، چاپ چهارم
- بست، جان. (۱۳۸۵). روش‌های تحقیق در علوم تربیتی و رفتاری، ترجمه حسن پاشا شریفی و نرگس طالقانی، تهران، انتشارات رشد.
- توربان، افرایم. (۱۳۸۶) فناوری اطلاعات در مدیریت دگرگونی سازمان‌ها، ترجمه حمیدرضا ریاحی، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- حافظنیا، محمدرضا. (۱۳۹۲). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، تهران، انتشارات سمت، چاپ نوزدهم.
- خاکی، غلامرضا. (۱۳۹۰). روش تحقیق در مدیریت، تهران، مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، چاپ سوم.
- خاکی، غلامرضا. (۱۳۹۰). روش تحقیق با رویکردی به پایان‌نامه نویسی، تهران، انتشارات بازتاب، چاپ نهم.
- رادینگ، آلن، ۱۳۸۳، مدیریت دانش: موفقیت در اقتصاد جهانی مبتنی بر اطلاعات. ترجمه محمد حسین لطیفی، تهران: سمت.
- پاتنام، رابرت (۱۳۸۰)، دموکراسی و سنتهای مدنی، ترجمه محمدتقی دلفروز، انتشارات روزنامه سلام، تهران.
- پاتنام، رابرت و... (۱۳۸۴) سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه، گردآورنده کیان تاجبخش، ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، انتشارات شیرازه، تهران
- عدلی، فریبا، (۱۳۸۳)، مدیریت دانش، حرکت به فراسوی دانش، انتشارات فراشناختی اندیشه
- فدایی نژاد، م.؛ صادقی شریف؛ ج، بناییان، ح.، (۱۳۹۰)، طراحی سیستم پشتیبان تصمیمگیری جهت مدیریت بانکی از منظر تجهیز منابع (مورد پژوهشی بانک کشاورزی). مدیریت فناوری اطلاعات، ۸۹- ۱۰۸: (۶)۳
- مکدانلد، جان، (۱۳۸۴)، مدیریت دانش در یک هفته؛ ترجمه بدری نیک فطرت؛ تهران: انتشارات کیفیت و مدیریت. چاپ اول
- توسلی، غلامعباس و موسوی، مرضیه؛ سرمایه در نظریات کلاسیک و جدید با تاکید بر نظریه‌های سرمایه اجتماعی، نامه علوم اجتماعی، زمستان ۱۳۸۲، شماره ۲۶، ص ۶.
- سعادت، رحمان؛ تخمین سطح و توزیع سرمایه اجتماعی استان‌ها، فصلنامه علمی-پژوهشی رفاه اجتماعی، ۱۳۸۶، سال ششم، شماره ۲۳، ص ۱۷۷.
- شارع‌پور، محمود؛ فرسایش سرمایه اجتماعی و پیامدهای آن، نامه علوم اجتماعی، ۱۳۸۰، شماره ۳، ص ۱۲۰.
- پیراهری، نیر؛ سرمایه اجتماعی در نظریات جدید، پژوهشنامه علوم اجتماعی، پاییز ۱۳۸۸، سال سوم، شماره سوم، ص ۱۱۱-۱۱۰.
- دینی ترکمانی، علی؛ تبیین افول سرمایه اجتماعی، فصلنامه علمی-پژوهشی رفاه اجتماعی، ۱۳۸۶، سال ششم، شماره ۲۳، ص ۱۴۹.
- کلمن، جیمز؛ بنیادهای نظریه اجتماعی، منوچهر صیوری، تهران، نی، ۱۳۷۷، ص ۴۶۲
- تاجبخش، کیان؛ سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه، افشین خاکباز و حسن پویان، تهران، شیرازه، ۱۳۸۴، ص ۱۴۷
- غریبی، حسن؛ پیش‌بینی سرمایه اجتماعی براساس متغیرهای زمینه‌ای، فصلنامه علمی-پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی، زمستان ۱۳۸۹، سال دوم، شماره دوم، ص ۱۳۸.
- فوکویاما، فرانسیس؛ پایان نظم: سرمایه اجتماعی و حفظ آن، غلامعباس توسلی، تهران، حکایت قلم نوین، ۱۳۸۵، ص ۱۱-۱۲.

- لهسایی‌زاده، عبدالعلی و مرادی، گلمراد؛ رابطه سرمایه اجتماعی و سلامت روان در مهاجران، فصلنامه علمی-پژوهشی رفاه اجتماعی، پاییز ۱۳۸۶، سال هفتم، شماره ۲۶، ص ۱۶۲.
- فیلد، جان؛ سرمایه اجتماعی، غلامرضا غفاری، تهران، کویر، ۱۳۸۶، ص ۵۴.
- فولادیان، احمد؛ بررسی میزان سرمایه اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، فصلنامه تخصصی فقه و تاریخ تمدن، پاییز ۱۳۸۸، سال ششم، شماره ۲۱، ص ۹۲.
- معصومه حق شناس (۱۳۸۵)، . موسوی، میرطاهر؛ مشارکت اجتماعی یکی از مولفه‌های سرمایه اجتماعی، فصلنامه علمی-پژوهشی رفاه اجتماعی، ۱۳۸۶، سال ششم، شماره ۲۳، ص ۷۲.
- امیری، میثم و رحمانی، تیمور، بررسی آثار سرمایه اجتماعی درون و برون گروهی بر رشد اقتصادی استانهای ایران، دو فصلنامه علمی-پژوهشی جستارهای اقتصادی، سال سوم، شماره ششم، پاییز و زمستان ۱۳۸۵.
- بورديو، پیر (۱۳۸۴)، شکل‌های سرمایه، گردآورنده کیان تاجبخش، ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، انتشارات شیرازه، تهران.
- پاتنام، رابرت (۱۳۸۰)، دموکراسی و سنت‌های مدنی، ترجمه محمدتقی دلفروز، انتشارات روزنامه سلام، تهران.
- پاتنام، رابرت و... (۱۳۸۴) سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه، گردآورنده کیان تاجبخش، ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، انتشارات شیرازه، تهران.
- علیوردی نیا، اکبر؛ شارعیور، محمود و مهدی ورمزیار (۱۳۸۷) سرمایه اجتماعی خانواده و بزهکاری، پژوهش زنان، دوره ۲، شماره ۶، ۱۳۲-۱۰۷.
- فداکار داورانی محمدمهدی، قنات و سرمایه اجتماعی، برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی زمستان ۱۳۸۸، دوره ۱، شماره ۱، ۱۴۹-۱۷۹.
- Akhavan, P. and Jafari, M., ۲۰۰۶, "Critical issues for knowledge management implementation at a national level", Vine: The Journal of Information and Knowledge Management Systems, Vol ۳۶ No. ۱, pp. ۶۶-۵۲.
- Alavi, M. & Leidner, D.E. (۲۰۰۱). Review: knowledge management and knowledge management systems: conceptual foundations and research issues. MIS Quarterly, ۲۵ (۱), ۱۰۷-۳۶.
- Baker WE. (۱۹۹۰), "Market networks and corporate behavior", Am. J. , Social, No: ۹۶, PP: ۵۸۹-۶۲۵
- Danpoort, E & prosatt, B (۱۹۹۸), "the role of knowledge management in universities goals", (<http://www.kms.com>)
- Denison, Daniel. (۲۰۰۰). "Organization Culture: can it be a key lever for driving organizational change?" International institute for management development
- Evans, S and Dansereau, D (۱۹۹۱). Knowledge maps as tools for thinking and communication. In: R. Mulcahy, R. Short and J. Andrews, Editors, Enhancing Learning and Thinking, Praeger, New York, NY (۱۹۹۱), ۹۷-۱۲۰.
- Jung, D.I., Chow, C., Wu, A., ۲۰۰۳, "The Role of Transformational Leadership in Enhancing Organizational Innovation: Hypotheses and Some Preliminary findings", The Leadership Quarterly, Vol. ۱۴, No. ۵-۴, ۴۴-۵۲۵.

- Kang, I.; Park, Y. & Kim, Y. (۲۰۰۳). A framework for designing a workflow-based knowledge map. *Business Process Management Journal*, ۹ (۳), ۲۸۱-۲۹۴-
- Kawachi, I., Kennedy, B.P., ۱۹۹۷, Health and social cohesion: why care about income inequality / *British Medical Journal* ۳۱۴, ۱۰۴۰-۱۰۳۷
- Lai M.F, Lee, G.G (۲۰۰۷). Relationships of organizational culture toward knowledge activities. *Business Process Management Journal*, ۱۳ (۲), ۳۲۲-۳۰۶.
- Madison, k R & G. Darton (۲۰۰۶). *Information system in organization*. Firth dition, London: champan & Hall press. P-P:۴۴-۳۶
- Marwick,(۲۰۰۵). knowledge management approach to knowledge management information ,P-P:۳
- Miller, J. (۲۰۰۵). *Building a Knowledge Map: An Exploratory Study for the Solids Test Group of an Environmental Testing Laboratory*. A Dissertation Submitted to the Graduate Faculty of the School of Communications and Information Systems in Partial Fulfillment of the Requirement for the Degree of Doctoral of Science In Information Systems and Communications Robert Morris University-
- Mumford, M.D., Licuanan, B., “Leading for Innovation: Conclusions, Issues and Directions”, *The Leadership Quarterly*, Vol. ۱۵ No. ۱, ۲۰۰۴, pp. ۷۱-۱۶۳.
- Turner, Jonathan H.(۲۰۰۳) *The Structure of Sociological Theory* (۷th Ed.), University of California, Riverside, U.S.A: Wadsworth, a division of Thompson Learning Inc
- Wang ,Y.M.(۲۰۰۹), . Examining the dimensionality and measurement of userperceived knowledge and information quality in the KMS context. *Journal of Information Science*, ۳۵ (۱), ۱۰۹-۹۴
- Yang, Jie, ۲۰۰۴, Knowledge management opportunities for cycle time reduction, *International Journal of Innovation and Learning*, Vol ۱, ۲۰۷-۱۹۲